

Mirosław Chałubiński
prof. zw. dr hab.
Uniwersytet Zielonogórski
Instytut Socjologii
Zakład Socjologii Teoretycznej
ul. Bluszczańska 74 m. 170
00-712 Warszawa
mirek_chalubinski@onet.pl
501-06-28-51

**Recenzja pracy habilitacyjnej doktora Bartosza Pielińskiego,
*Od instytucjonalizmu historycznego do gramatyki instytucjonalnej.
Poszukiwanie specyfiki instytucjonalnych badań nad dobrostanem
jednostek* oraz Jego dorobku naukowego, organizacyjnego
i dydaktycznego**

Na rozprawę habilitacyjną dr Bartosza Pielińskiego (inaczej mówiąc Jego „osiągnięcie naukowe”, zgodnie z tekstem ustawy z roku 2003 i 2016) – o czym precyzyjnie informuje autoreferat – składa się jedenaście publikacji w tym: 5 artykułów w czasopismach naukowych, pięć rozdziałów w pracach zbiorowych oraz jeden rozdział w monografii wieloautorskiej. Wspomniane publikacje można traktować jako swego rodzaju kontynuację jego pracy doktorskiej pt. *Wschodnio-azjatyckie państwo dobrobytu. Polityka społeczna w południowo-wschodniej Azji jako synteza tradycji i nowoczesności*, obronionej przezeń w 2008 r. w WDiNP, której promotorem był prof. dr. hab. Mirosław Księżopolski. Została ona nagrodzona przez Dziekana WDiNP w r. 2009 i stała się ona podstawą opublikowanej później (rok 2013) w wydawnictwie Elipsa książki podoktoratowej *Między Japonią a Singapurem. Rozwój polityki społecznej w Azji Wschodniej*. Można tą pracę traktować jako wartościowe studium podejmujące interdyscyplinarnie problematykę zaanonsowaną w tytule pracy, słabo znaną w Polsce a z pewnością godną głębszego poznania przez praktyków polityki społecznej i nasze środowisko naukowe ze względu na rosnące znaczenie gospodarczo – polityczne (także wzorcotwórcze) dalekowschodniej części świata w epoce globalizacji. Problematyka ta była

kontynuowana w późniejszych Jego pracach, o czym będzie mowa w dalszej części recenzji.

*

Natomiast w swym cyklu studiów składających się na rozprawę habilitacyjną Autor usiłuje rozwiązać problemy i odpowiedzieć na pytania, na które nie udzielił on - własnym zdaniem - dostatecznie rozbudowanej i pogłębionej odpowiedzi w pracy doktorskiej i napisanej na jej kanwie książki, dotyczących m.in. selekcji instytucji, którymi powinien zajmować się badacz polityki społecznej, użyteczności w tej dziedzinie rozwiązań teoretycznych proponowanych przez różne warianty neoinstytucjonalizmu oraz zaproponowanie – po krytycznych analizach teoretyczno-metodologicznych – rozwiązań własnych.

Należy zgodzić się z konkluzjami Autora, iż w badaniach polityki społecznej należy zajmować się badaniami tych wszystkich instytucji, które w znaczący sposób oddziałują na dobrostan jednostek lub innych aktorów życia społecznego uważanych z wybranej perspektywy aksjologicznej za istotne.

Podzielam też pogląd, iż nader użyteczny w tej dziedzinie jest wariant neoinstytucjonalizmu proponowany przez Elinor Ostrom i Sue Crawford. Zdaje się, iż twórczość E. Ostrom (Nobel 2009 r. – nauki ekonomiczne) odgrywa szczególną rolę w poszukiwaniach teoretycznych habilitanta (vide studia nr 3 i 4 recenzowanej rozprawy).

Najogólniej mówiąc studia dr B. Pielińskiego składające się na rozprawę habilitacyjną nazwać można próbą rozwijania i zastosowania teorii zaliczanych do *neoinstytucjonalizmów* (świadomie użyłem tu liczby mnogiej zważywszy na duże i rosnące wciąż zróżnicowanie wewnętrzne tego nurtu) w kontekście szeroko rozumianej polityki społecznej. I zauważę, że jest to –generalnie rzecz biorąc – próba udana zaś habilitant w swych rozważaniach wykazuje zdolności analityczne czy nawet talenty teoriiwórcze. Także duże niewątpliwie odczytanie i znajomość klasycznej oraz najnowszej literatury przedmiotu. Do autorów, do których prac krytycznie nawiązuje habilitant należą oprócz wspomnianych badaczy m.in. D. North, V. Ostrom, P. Pierson, K. Polany'i, A. Sen. Zostali docenieni także nawiązujący do neoinstytucjonalizmu polscy autorzy P. Chmielewski, A. Kamiński, W. Morawski, K. Gadowska, M. Pawlak, I. Sadowski, J. Supińska.

Autor stosuje szeroko i konsekwentnie ujęcie interdyscyplinarne co wiąże się po części z faktem, iż polityka społeczna stanowiąc w tym ujęciu jedną z nauk o polityce jest równocześnie nauką idącą w „poprzek” istniejących podziałów dyscyplinarnych m.in. ekonomii politycznej, politologii, socjologii, teorii zarządzania, historii, metodologii i filozofii społecznej. Dlatego właśnie przeprowadzane przezeń analizy różnych form polityki społecznej wychodzą poza regulacje prawne i praktyki społeczne związane z systemem zabezpieczeń zbiorowych. Widać to wyraźnie m.in. w próbach budowania gramatyki instytucjonalnej (studia 10 i 11). Traktuje się te instytucje jako wyodrębnione zbiory komunikatów instytucjonalnych, które mogą przybrać kształt strategii, norm i reguł posiadających składnię (wewnętrzną strukturę). W tych próbach istotną rolę odgrywają niewątpliwie ambicje teoriiotwórcze habilitanta. Warto też zauważyć, iż dr B. Pieliński jest również socjologiem a pracę magisterską z socjologii obronił on w 2002 r. na Wydziale Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego.

Można śmiało powiedzieć, iż publikacje składające się na cykl tworzący rozprawę habilitacyjną B. Pielińskiego stoją na wysokim poziomie merytorycznym. Dodać należy, iż z reguły były one recenzowane i ukazywały się w wysokopunktowanych czasopismach, m.in. w *Polityce społecznej* i różnych pracach wydawanych przez Uniwersytet Warszawski i toruński ośrodek akademicki, niekiedy w języku angielskim (pamiętajmy jednak, że sposób ewaluacji prac naukowych, w międzyczasie wielokrotnie zmieniał się w różnych fazach realizacji przekształceń instytucjonalnych nauki polskiej w ostatnich latach a zwłaszcza w okresie tzw. reformy Gowina).

Moim zdaniem recenzowany tu cykl studiów poświęconych neoinstytucjonalizmowi i prowadzących do gramatyki instytucjonalnej powinien ukazać się w formie książkowej do czego predysponuje ich merytoryczna zawartość. Będzie to wymagało z pewnością różnych aktualizacji, uzupełnień (np. wskazana byłaby obecność syntetycznego studium podsumowującego aktualny stan badań i przemyśleń autora) a może niekiedy dalej idących przeróbek i adaptacji gdyż studia te powstawały w ciągu kilku lat (od 2009 r. do 2017 r.).

Generalnie pozytywna ocena tzw. osiągnięcia naukowego, czyli cyklu studiów składających się na rozprawę habilitacyjną dr B. Pielińskiego nie oznacza jednak,

iz nie dostrzegam w nim pewnych usterek. Nie mają one jednak pierwszorzędno charakteru. I tak drażnić mogą czytelnika „autokomplementy” wygłaszane pod własnym adresem np. s. 14 autoreferatu gdzie autor prowadzi analizę teorii M. Polany'iego, E. Ostrom i V. Ostroma czytamy „w ten sposób dokonałem nowatorskiej syntezy dorobku dwojga noblistów” a na s.15 pisze z dużym samozadowoleniem o swojej analizie A. Sena. Z kolei na s. 25 -6 czytamy o nowatorskim charakterze prac, o sankcjach społecznych pisanych wspólnie z R. Szarfenbergiem. Przykładów takich znajdziemy w pracy i autoreferacie znacznie więcej Nie przeczę, iż wspomniane prace habilitanta, pisane samodzielnie lub we współpracy, reprezentują wysoki poziom i stanowią wkład do prowadzonych dyskusji w tej dyscyplinie. I pozwólmy jednak komplementować się i wygłaszać pochwały recenzentom i innym uczestnikom naukowych dyskusji.

Chciałbym jednak podkreślić, że powyższe krytyczne uwagi nie mają bynajmniej pierwszorzędno charakteru - i dotyczą raczej tzw. dobrych obyczajów – dla całościowej oceny pracy habilitacyjnej i dorobku dr Pielińskiego. Utwierdza mnie w tej opinii nie tylko analiza pracy habilitacyjnej oraz innych Jego studiów wśród których oprócz wspomnianej książki o wschodnioazjatyckim państwie dobrobytu, iż w Jego dorobku podoktoratowym znajdziemy szereg publikacji dotyczących różnorodnych tematów. Zaliczymy do nich badania trzeciego sektora włączając w to: 1) przedsiębiorczość społeczną oraz 2) politykę społeczną Azji Wschodniej. Omówimy je kolejno w powyższej kolejności:

- 1) Zaliczyć doń trzeba różne badania międzynarodowe prowadzone od 2010 r. o porównawczym charakterze. Wymienimy tu projekt *Philanthropicization thru Privatization* a drugie to *Third Sector Impact – The Contribution of the Third Sector to Europe's Socio-economics Development*. W badaniach tych uczestniczyli wybitni uczeni z różnych krajów a nasz habilitant wystąpił w roli polskiego członka zespołu badawczego a w pierwszym przypadku jako kierownik polskiego zespołu. Uczestniczył też w obu przypadkach w opracowaniu zebranych materiałów. Efektem tych badań były cztery wysoko punktowane publikacje (w tym trzy w językach obcych). Częścią studiów związanych z trzecim sektorem były kolejne badania przedsiębiorczości społecznej w ramach dwóch projektów badawczych (*The International Comperative Social Enterprise Models - ICSEM* oraz *Mapping Study on Social Enterprise Eco-Systems*, w których habilitant był członkiem polskiej ekipy

badającej spółdzielczość, przedsiębiorstwa społeczne, organizacje non-profit itp. Efektem tych badań były 3 raporty i publikacje zbiorowe (z lat 2010, 2010-2011, 2016). Istotne i wciąż obiecujące było też nawiązanie kontaktów badawczych z renomowanymi badaczami z innych krajów, którzy zajmują się tą problematyką.

- 2) Wspomnieć trzeba też o kontynuacji badań polityki społecznej w Azji Wschodniej. Oprócz wspomnianej książki podoktoratowej habilitant opublikował też cztery studia (w tym jedno w języku angielskim, drugie w mandaryńskim) poświęcone tej problematyce.

Powyższy opis nie wyczerpuje wszystkich publikacji składających się na osiągnięcia habilitanta. Dodajmy więc recenzje różnych prac z dziedziny polityki społecznej publikowanych w czasopiśmie międzynarodowych i krajowych. Doliczyłem się ich 6. Wspomnieć też trzeba o udziale dr B. Pielińskiego (indywidualnie lub grupowo) w pisaniu ekspertyz i opracowań dla różnych instytucji (jest tam ich 7) w tym m.in. dla MSZ, Collegium Civitas.

*

Aktywności publikacyjna choć jest pierwszorzędna dla ewaluacji habilitanta nie wyczerpuje całości różnych form Jego działalności, które powinniśmy wziąć pod uwagę.

Za nader istotny należy uznać udział B. Pielińskiego w **organizowaniu konferencji krajowych i międzynarodowych związanych z wygłaszaniem tam referatów** (czasami występował on w roli współreferenta). Wg posiadanych przeze mnie danych w okresie podoktoratowym wygłosił on (lub był współreferentem) 13 referatów.

Ponadto dr Pieliński uczestniczy w pracy rad naukowych czasopism penetrujących obszar polityki społecznej.

Należy także do wielu towarzystw naukowych (polskich i międzynarodowych), z których wymienię *International Society for Third Sector Research*, *Polskie Towarzystwo Polityki Społecznej*, *Polskie Towarzystwo Socjologiczne*.

Na uwagę zasługuje również **aktywność dydaktyczna** habilitanta (czy też ogólniej nauczycielska) dr B. Pielińskiego. Wg uzyskanych przeze mnie informacji w przeprowadzanych na uczelni badaniach ewaluacyjnych habilitant otrzymuje od studentów wysokie oceny jako dydaktyk i nauczyciel akademicki.

Działania dr B. Pielińskiego w tej dziedzinie cechuje niestandardowy, oryginalny charakter. Wymienić tu należy wypełnianie przezeń funkcji animatora ds. współpracy z otoczeniem w ramach uniwersyteckiego projektu pt. *Aplikacyjne prace dyplomowe*. Jego celem było pozyskiwanie promotorów, studentów, partnerów spoza uniwersytetów do udziału w projekcie. Chodziło tu o skuteczną odpowiedź na potrzeby instytucji zewnętrznych. Dr B. Pieliński uczestniczył także w zajęciach w formule *Service learning*, realizowanych na UW we współpracy ze studentami i pracownikami z Technische Universität Berlin.

Wspomnieć tu należy o sumarycznym *impact factor* (wg listy JRC) – 1,097 (2017 r.), liczbie cytowań wg WoS – 10 (2019 r.) opartym na tym indeksie Hirscha – (2019 r.).

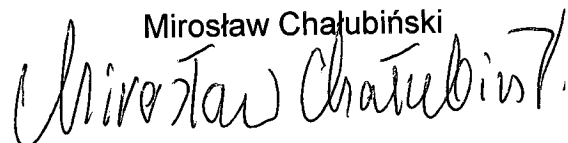
*

W podsumowaniu zauważyć trzeba, że do ważnych (i zdecydowanie pozytywnych) cech natury intelektualno-erudycyjnej habilitanta zaliczyć należy zdolności analityczne i wszechstronność zainteresowań. Znajdziemy też zalety natury pozaintelektualnej a więc energię objawiającą się zdolnościami skutecznego działania w różnych dziedzinach i zdolność współpracy z innymi (kooperatywność). Nie ulega wątpliwości, iż są to bardzo ważne zalety, niezbędne do skutecznej pracy we współczesnej nauce.

Habilitanta nazwać można więc młodym, wszechstronnym badaczem i oczekiwać z uzasadnieniem na Jego dalszy rozwój owocujący kolejnymi, interesującymi pomysłami i cenionymi publikacjami.

Konkludując stwierdzę, iż recenzowany powyżej zbiór rozpraw *Od instytucjonalizmu historycznego do gramatyki instytucjonalnej. Poszukiwanie specyfiki instytucjonalnych badań nad dobrostanem jednostek* oraz całościowo ujmowany Jego dorobek naukowy, organizacyjny i dydaktyczny zasługuje na to, by uznać go za merytoryczną podstawę dopuszczenia dr B. Pielińskiego do dalszych kroków przewidzianych w procedurze przyznawania tytułu doktora habilitowanego.

Miroslaw Chałubiński

Warszawa, 30.09.2019 r.